

บทที่ 4

การก่อเกิดและการดำเนินงานของพรรคความหวังใหม่

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ โครงสร้างของพรรคความหวังใหม่ การเลือกสรรสมาชิกพรรคความหวังใหม่ การดำเนินงานของพรรคความหวังใหม่ และปัญหาการดำเนินงานของพรรคความหวังใหม่

สภาพแวดล้อมก่อนการเกิดพรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ เกิดขึ้นในตอนปลายรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือ ก่อเกิดใน 11 ตุลาคม 2533 ขณะนั้นสภาพการณ์เงื่อนไขทางการเมืองอยู่ระหว่างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการทหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้เข้ายึดอำนาจการปกครองจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ใน 23 กุมภาพันธ์ 2534 และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้สถาปนารัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นปกครองประเทศใน 2 มีนาคม 2534 ในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ปกครองประเทศนั้น สภาพการณ์ทางการเมืองประเทศนั้น ไม่ได้ดีขึ้นมากนัก ทั้งนี้ช่วงยี่ดอำนางนั้นสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ¹ ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม ชนชั้นกลางและกลุ่มองค์กรเอกชนหลายองค์กรต่างพากันแสดงออกและคัดค้าน โดยเฉพาะการพยายามสืบทอดอำนาจโดยการตั้งคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2534² และในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้พยายามเขียนขึ้นเพื่อให้สืบทอดอำนาจรวมทั้งเจตนารมณ์ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เช่น การเขียนรัฐธรรมนูญให้ประธานสภาวิชาความสงบเรียบร้อยเป็นผู้ที่สนองพระบรมราชโองการในการโปรดเกล้าเสนอชื่อแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

ผู้ก่อตั้งพรรคความหวังใหม่

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เกิดเมื่อ 15 พฤษภาคม 2475 เกิดในตระกูล"ยงใจยุทธ"มีพ่อเป็นนายทหาร (ร.อ.ชั้น ยงใจยุทธ) ได้เข้ารับการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในปีการศึกษา 2491 สอบได้ที่ 1 โรงเรียนเสนาธิการทหารบกได้รับทุนจากกองทัพบกศึกษา

¹"ทิศทางเศรษฐกิจไทย," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 19 (27 กันยายน 2535), หน้า 37 และ สรุปข่าวธุรกิจ 24 (1-15 มกราคม 2536), หน้า 21.

²มติชนรายวัน (18 พฤษภาคม 2535), หน้า 10.

ต่อ ณ โรงเรียนเสนาธิการทหารบกสหรัฐอเมริกา ณ พอร์ท ลีเวนเวิร์ท³ ในการดำเนินงานทางการทหาร ได้ผลักดันหลักการสำคัญ "การเมืองนำการทหาร" เพื่อต่อสู้เอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยใช้คำสั่ง 66/2533 การปรับปรุงกองทัพบกได้ปรับโครงสร้างกองทัพบก "จิ๋วแต่แจ๋ว" คือกองทัพเล็กแต่มีประสิทธิภาพ ส่วนงานโครงการพัฒนามีโครงการพัฒนาตอยตุง โครงการอีสานเขียว นอกจากนี้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธยังมีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2524 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ลาออกจากราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการ กองทัพบกเมื่อ 3 มีนาคม 2533 และได้เข้าสู่เวทีการเมืองโดยการจัดตั้งพรรคความหวังใหม่⁴

ก่อเกิดพรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ถือเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่ได้รับการจัดตั้งเมื่อ 11 ตุลาคม 2533 โดยมีหัวหน้าพรรค คือ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จนกล่าวได้ว่าบุคคลสำคัญของพรรคความหวังใหม่ คือ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ โดยที่ความเป็นมาของพรรคความหวังใหม่นั้น สืบเนื่องจากการที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้กล่าวลาออกจากราชการในฐานะผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารสูงสุด รวมถึงการดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุราชการ ด้วยความเชื่อมั่นในหลักการประชาธิปไตยในการลงสมัครรับเลือกตั้งในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีฐานมาจากมวลชนเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายเพื่อสถาปนาการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างชอบธรรม โดยตั้งพรรคการเมืองว่า "พรรคความหวังใหม่" โดยมีสัญลักษณ์เป็นดอกทานตะวันและอุดมการณ์ของพรรคว่า "ประเทศมันคงประชาชนมันั่งคั่ง"

พรรคความหวังใหม่เป็นพรรคการเมืองใหม่ที่มี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นหัวหน้าพรรค โดยมี น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นเลขาธิการพรรค และนายพิศาล มูลศาสตรสาทร เป็นผู้อำนวยการพรรค ซึ่งถือว่าบุคคลสำคัญทั้งสามเป็นแกนนำในการจัดตั้งพรรคความหวังใหม่ขึ้น ซึ่งพรรคความหวังใหม่เป็นพรรคการเมืองใหม่แต่อาศัยผลงานที่หัวหน้าพรรค เคยกระทำไว้ในสมัยรับราชการ หรือสมัยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ไม่ว่าจะเป็นผู้ดำเนินโครงสร้าง

³พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ความหวังใหม่ (กรุงเทพมหานคร : กองทัพบก 2533) 42-143 แล นายจิ๋ว (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมนิติ จำกัด 2533), หน้า 16-43.

⁴บุญกลม ดงบังสถาน. ชายคนที่ชื่อชวลิต (กรุงเทพมหานคร : หจก.ภาพพิมพ์ 2529), หน้า 12-16.

อีสานเขียว หรือการแก้ไขปัญหามุสลิม และผู้ก่อการร้ายภาคใต้ ตามโครงการฮาร์บ์บันบารู⁵ อันนับว่าเป็นการเชิดชูหัวหน้าพรรคเป็นสำคัญในการเข้าสู่ระบบการเมืองโดยผ่านกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตย อันได้แก่ พรรคการเมือง

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ได้จัดองค์กรของพรรค โดยมีสาขาพรรคซึ่งมิได้เพียงอำนาจการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อพบประชาชนที่เป็นสมาชิกของพรรคอย่างต่อเนื่อง⁶ แม้ว่าการตั้งพรรคความหวังใหม่ของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จะถูกมองเป็นการเคลื่อนไหวของพรรคในการนำไปสู่การยุบสภาในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็ตาม ในขณะที่หัวหน้าพรรคความหวังใหม่กลับเห็นว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีความจำเป็นสูงสุดเท่ากับปัจจัยที่จะเกื้อหนุนต่อปัญหาความสงบสุขและความผาสุกของประชาชนในแผ่นดิน⁷ อันถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินนโยบายของพรรคดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการรัฐประหารของสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เป็นผลให้พรรคความหวังใหม่ได้ประกาศนโยบายการเมืองของพรรค 3 ประการหลัก ใน 8 กรกฎาคม 2534 อันถือเป็นวันแห่งความหวังใหม่ของพรรคคือประการแรก ทำลายวงจรอุบาทว์ทางการเมืองให้หมดสิ้น ประการที่สอง มุ่งมั่นสร้างให้เกิดโดยเร็วและควรทำในระยะเวลาอันสั้น และประการที่สามผลักดันให้มีการเลือกตั้งทันที⁸ นโยบายหลัก 3 ประการของพรรคความหวังใหม่นับเป็นนโยบายที่สำคัญภายใต้รัฐประหาร อันถือว่าพรรคความหวังใหม่ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงเวลาดังกล่าว

พรรคความหวังใหม่ ได้ประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างแกนนำของพรรค คือ นายพิศาล มุลศาสตรสาทร กับ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ โดยมีสาเหตุของปัญหาจากความพยายามในการช่วงชิงการนำพรรค ซึ่งผลปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารพรรคได้ลงมติ เมื่อ 22 ธันวาคม 2534⁹ ให้นายพิศาล มุลศาสตรสาทร ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคนใหม่ โดยให้

⁵ แก้วสรร อติโพธิ, "บิกจีวีพากษ์สภา รสช. เล่นไม่เป็นและเล่นไม่เล็ก," มติชนรายวัน (12 กรกฎาคม 2534), หน้า 8.

⁶ มติชนรายวัน, 28 ตุลาคม 2533, หน้า 2 และ 22.

⁷ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, บรรยายเรื่อง "ความหวังใหม่ในการสร้างชาติไทย ในการสัมมนาสหพันธ์ครูอีสาน 17 จังหวัด (27 ตุลาคม 2533) ใน มติชนรายวัน (28 ตุลาคม 2533), หน้า 16.

⁸ มติชนรายวัน, 15 กันยายน 2534, หน้า 3.

⁹ มติชนรายวัน, 12 มกราคม 2535, หน้า 3.

น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ รับผิดชอบเพียงการดูแลเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง¹ อันเป็นผลให้ น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ ได้ถอนตัวจากการเป็นสมาชิกของพรรคความหวังใหม่ในเวลาต่อมา ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้ทำให้สันคลอนเสถียรภาพของพรรคความหวังใหม่ในระดับหนึ่ง

บทบาทพรรคความหวังใหม่ภายหลังการรัฐประหารเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นับว่าโดดเด่น เพราะเป็นพรรคการเมืองที่ปราศจากคำกล่าวหาในการฉ้อราษฎร์บังหลวงของสภา รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ใช้เป็นข้ออ้างข้อหนึ่งในการรัฐประหาร จึงทำให้พรรคความหวังใหม่เปิดรับสมัครสมาชิกพรรคจำนวนมาก ทั้งอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคความหวังใหม่มีอิทธิพลอย่างมากและมีฐานเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป มีนักการเมืองจำนวนหนึ่งมีความต้องการสนับสนุน พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี อีกทั้งกลุ่มทหาร ที่ทำการรัฐประหาร เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ก็มีความปรารถนาที่จะรักษาอำนาจทางการเมืองของตน จึงได้มีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งก็มีการยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นพรรคที่เป็นฐานทางการเมืองให้กับกลุ่มทหารดังกล่าว ทั้งนี้บทบาททางการเมืองของพรรคความหวังใหม่ถือว่าเป็นสองขั้วอำนาจทางการเมือง ระหว่างพรรคสามัคคีธรรมอันเป็นพรรคที่สนับสนุนพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีผลให้พรรคสามัคคีธรรมกับพรรคความหวังใหม่ต่างแข่งขันในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งใน 22 มีนาคม 2535

หลังจากเลือกตั้งเมื่อ 22 มีนาคม 2535 พรรคความหวังใหม่ได้รับการเลือกตั้งทั้งสิ้นจำนวน 72 ที่นั่ง ทั้งที่เป็นพรรคการเมืองใหม่ และได้จำนวนที่นั่งในภาคอีสานมากที่สุด อย่างไรก็ตาม พรรคความหวังใหม่ก็ไม่ได้เป็นพรรคการเมืองที่มีที่นั่งสูงสุดในการเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล จนเป็นผลให้พรรคความหวังใหม่ตกอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน โดยมีบทบาทเป็นแกนนำร่วมกับพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค คือ พรรคประชาธิปไตย พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ ในการต่อต้านรัฐบาล พลเอกสุจินดา คราประยูร หลังการเลือกตั้งดังกล่าว จนนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองระหว่าง 17-20 พฤษภาคม 2535 และนำไปสู่รัฐบาลฟื้นฟูชาติ ของนายอานันท์ ปันยารชุน อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นเมื่อ 13 กันยายน 2535 โดยพรรคความหวังใหม่ ได้รับเลือกตั้งจำนวน 51 ที่นั่ง และเข้าร่วมรัฐบาลของนายชวน หลีกภัยซึ่งการเลือกตั้งทั้งสองครั้งที่ผ่านมานั้น พรรคความหวังใหม่สามารถได้คะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก ซึ่งบทบาทดังกล่าวทำให้พรรคความหวังใหม่ยังคงเป็นพรรคการเมืองสำคัญในสถานการณ์การเมืองไทยปัจจุบัน

ตารางที่ 4.1 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 (จำแนกตามพรรค)

พรรคการเมือง	รวม	ร้อยละ
สามัคคีธรรม	79	21.94
ชาติไทย	74	20.55
ความหวังใหม่	72	20.00
ประชาธิปไตย	44	12.22
พลังธรรม	41	11.38
กิจสังคม	31	8.61
ประชากรไทย	7	1.94
เอกภาพ	6	1.66
ราษฎร	4	1.11
ปวงชนชาวไทย	1	0.27
มวลชน	1	0.27
รวม	360	100.00

โครงสร้างบริหารงานของพรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ มีองค์ประกอบพรรคที่คล้ายคลึงกับพรรคการเมืองไทยโดยส่วนใหญ่ ที่มีการจัดโครงสร้างในลักษณะการรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง โดยมีหัวหน้าพรรค เลขานุการ และคณะกรรมการบริหารพรรค ทำหน้าที่ในการบริหารงาน และกำหนดแนวนโยบายพรรคตามระเบียบข้อบังคับพรรคความหวังใหม่ในปี พ.ศ. 2534 ได้กำหนดองค์ประกอบของพรรค ดังนี้

1. ที่ประชุมใหญ่
2. คณะกรรมการบริหารพรรค
3. สาขาพรรค

ในส่วนของการบริหารพรรค ที่อยู่ภายใต้การควบคุม ดูแลโดยคณะกรรมการบริหาร พรรคนั้น ตามข้อบังคับพรรค พ.ศ. 2534 หมวด 6 ข้อ 20 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ บริหาร จำนวนไม่เกิน 45 คน ซึ่งประกอบด้วย

1. หัวหน้าพรรค
2. รองหัวหน้าพรรค (ไม่เกินสิบคน)
3. เลขานุการพรรค
4. รองเลขานุการพรรค (ไม่เกินสิบคน)
5. กรรมการอื่น (ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน)

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้ง 13 กันยายน 2535 (จำแนกตามพรรค)

พรรคการเมือง	รวม	ร้อยละ
ประชาธิปัตย์	79	21.94
ชาติไทย	77	21.39
ชาติพัฒนา	60	16.66
ความหวังใหม่	51	14.17
พลังธรรม	47	13.05
กิจสังคม	22	6.11
ประชากรไทย	8	2.22
เอกภาพ	8	2.22
ราษฎร	4	1.11
ปวงชนชาวไทย	3	0.83
มวลชน	1	0.27
รวม	360	100.00

ที่มา : "รายชื่อ 360 ส.ส. เลือกตั้ง 13 กันยายน," มติชนสุดสัปดาห์ 12 (18 กันยายน 2535), หน้า 10.

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคนั้น ตามข้อบังคับพรรคความหวังใหม่ พ.ศ. 2534 ในข้อ 24 ได้ให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการบริหารดังนี้ คือ

1. กำกับดูแลการบริหารงานของหัวหน้าพรรค
2. กำหนดนโยบาย
3. ออกระเบียบการปฏิบัติงาน
4. กำหนดหน่วยงานพรรค
5. อนุมัติงบประมาณประจำปี
6. แต่งตั้งกรรมการตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการ
7. ให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าพรรค
8. เรื่องอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้หัวหน้าพรรคปฏิบัติหน้าที่แทนได้เท่าที่ไม่ขัดต่อระเบียบและข้อบังคับ

จะเห็นว่าคณะกรรมการบริหารพรรค จะมีอำนาจหน้าที่ค่อนข้างกว้างขวาง ทั้งในเรื่องการบริหารงานพรรค การออกกฎระเบียบในการดำเนินงานของพรรค และกำหนดนโยบายต่าง ๆ นอกจากนี้ในเรื่องของการเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคนั้น คณะกรรมการบริหารยังมีอำนาจในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรค โดยตามข้อบังคับพรรค พ.ศ. 2534 ข้อ 63 ก็ได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาตัดสินชี้ขาดว่าจะคัดเลือกผู้ใดลงสมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริหารพรรคตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดไว้ดังนี้

อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าพรรค

1. รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานพรรค
2. บริหารงานพรรคตามที่ประชุมใหญ่ หรือคณะกรรมการกำหนด
3. สั่งอนุมัติ อนุญาตเกี่ยวกับงานของพรรค
4. แต่งตั้งที่ปรึกษา
5. แต่งตั้งหรือถอดถอนเจ้าหน้าที่
6. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานหรือบุคคลให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง
7. การจัดทำงานงบประมาณ การควบคุมการเงิน การจัดทำบุคคล
8. การอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรค หรือศูนย์ประสานงานพรรค
9. ออกหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติในการบริหารงาน
10. อำนาจอื่น ๆ ตามกฎหมาย ข้อบังคับกำหนดหรือที่เห็นสมควรหัวหน้าพรรคอาจมอบอำนาจให้กรรมการคนหนึ่ง หรือหลายคนปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้ ทั้งนี้รองหัวหน้าพรรคจะปฏิบัติหน้าที่ตามที่หัวหน้าพรรคมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ของเลขาธิการพรรค

1. ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่
2. กำกับ ดูแล และบริหารงานสำนักงานเลขาธิการพรรค
3. ควบคุมดูแลทรัพย์สิน รายรับ และรายจ่ายให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุมัติ
4. การจัดการประชุมใหญ่ การประชุมคณะกรรมการ หรือการประชุมอื่น ๆ
5. หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการหรือหัวหน้าพรรค

ทั้งนี้เรื่องเลขาธิการพรรคปฏิบัติหน้าที่ตามที่เลขาธิการพรรคได้รับมอบหมายให้ และหน้าที่ของกรรมการบริหารตำแหน่งอื่น ๆ ก็ให้เป็นไปตามที่หัวหน้าพรรคกำหนด

ในส่วนของโครงสร้างพรรคในระดับท้องถิ่นนั้น พรรคความหวังใหม่ได้กำหนดให้มีสาขาพรรค โดยระบุไว้ใน หมวด 7 ข้อ 36 ของข้อบังคับพรรค 2534 ว่า "ในท้องที่ใดที่สมาชิกตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ประสงค์ขอตั้งสาขาพรรคก็ให้สมาชิกผู้เริ่มจัดตั้งส่งรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรค รายชื่อ ที่อยู่ อาชีพของผู้ดำเนินการตามแบบพิมพ์ของพรรคไปยังเลขาธิการพรรค เพื่อหัวหน้าพรรคจะได้แจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมือง"

นอกจากนั้นพรรคยังมีศูนย์ประสานงานพรรค ซึ่งก็ได้กำหนดหากพื้นที่ใดยังไม่พร้อมที่จะเป็นสาขาพรรคก็อาจจะจัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานพรรคก่อน ซึ่งก็ระบุไว้ในข้อบังคับพรรค พ.ศ. 2534 ข้อ 38 ต่อไปอีกว่า "คณะกรรมการบริหารพรรคอาจพิจารณาให้จัดตั้งศูนย์ประสานระดับภาค เพื่อดำเนินการสนับสนุนและประสานงานกับสาขาพรรคในจังหวัด อำเภอ หรือเขต ตำบล หรือแขวง ในเขตพื้นที่ที่กำหนดก็ได้"

สาขาพรรค มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ที่ประชุมใหญ่
2. คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค

ซึ่งในเรื่องของการบริหารงานสาขาพรรคนั้น จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการบริหารสาขาพรรค และคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคอื่น ๆ ไม่เกิน 40 คน โดยข้อบังคับพรรค พ.ศ. 2534 ข้อ 46 ก็ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค ดังนี้

1. ขยายจำนวนสมาชิกพรรคในเขตพื้นที่ของสาขาโดยต่อเนื่อง
2. ให้การศึกษาอบรมทางการเมืองและการอบรมอื่น ๆ ตามอุดมการณ์ และนโยบายของพรรคแก่สมาชิก

3. เผยแพร่อุดมการณ์แนวนโยบาย และกิจกรรมของพรรคแก่ประชาชน
4. รณรงค์ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคให้ได้รับการเลือกตั้ง
5. ดำเนินการร่วมกับมวลชนในท้องถิ่น และดำเนินโครงการเศรษฐกิจตามที่พรรคแนะนำ หรือที่พรรคเห็นชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น
6. บริหารกิจการภายในของพรรค
7. เสนอชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับต่อหัวหน้าพรรค
8. จัดทำแผนงาน แผนงบประมาณและแผนจัดหาทุน เสนอต่อหัวหน้าพรรคเพื่อให้ความเห็นชอบ
9. สนับสนุนบุคคลที่พรรคส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

จะเห็นว่า สาขาพรรคจะมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง ในการช่วยเหลือพรรคในการดำเนินกิจการของพรรคในส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ หลายประการ เช่น การให้การศึกษาดูงาน การให้การศึกษาทางการเมือง และเผยแพร่อุดมการณ์ของพรรค การเปิดรับสมัครพรรคในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งในส่วนการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคนั้น สาขาพรรคได้ทำหน้าที่ในการเสนอชื่อผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการให้ความสะดวกแก่บุคคลที่เป็นตัวแทนของพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย

การพิจารณาเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค

ในการสรรหาผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่นั้น พรรคความหวังใหม่ได้ตั้งเป้าหมายในการเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่นการเลือกตั้ง เมื่อ 13 กันยายน 2535 ไว้ว่า นอกจากจะได้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนของประชาชนแล้ว พรรคความหวังใหม่ยังต้องการที่จะได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง กล่าวคือสามารถที่จะได้จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสภาเพิ่มมากขึ้นด้วย นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์ ซึ่งเป็นกรรมการบริหารผู้มีบทบาทสำคัญของพรรค และยังเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรค ก็ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการเลือกตั้งและการสรรหาผู้สมัครของพรรคว่า¹⁰ "ปี 2535 การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ก่อนหน้านี้ เรามี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 72 คน เราก็ดึงเป้าไว้เพิ่มเป็น 100 คน เหตุในการตั้งเป้าเราดูว่าก็มีเงินสนับสนุนตามกฎหมายพรรคการเมืองกำหนดพอหรือไม่ เมื่อมีเงินพอ เราก็ดึงเป้าไว้"

¹⁰ สัมภาษณ์ นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์, 20 ธันวาคม 2537.

ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข สมาชิกพรรคความหวังใหม่ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า¹¹

...ในการเลือกตั้งผู้สมัครของแต่ละภาคนั้น เราจะกำหนดเป้าหมาย อย่างเช่น การเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม ภาคอีสานได้มา 40 กว่าคน ก็ต้องวางเป้าไว้ว่า คราวนี้น่าจะเพิ่มอีกสัก 20 คน คือวางเป้าไว้ 60 คน ก็จะส่งไปสัก 80 คน ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นตัวผู้สมัครจริง ๆ คือเราจะตั้งเป้าไว้เป็น 60 คน เราจะส่งให้น้อยกว่านั้นไม่ได้ ต้องส่งไปจำนวน 80-90 คน ดังนั้น จึงต้องหาตัวผู้สมัครให้ได้...

นอกจากนี้ยังมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคความหวังใหม่ท่านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการเลือกสรรผู้สมัครของพรรค เช่น นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนราธิวาส¹² และพันตรีพูนศักดิ์ วสุนนท์ กล่าวว่าเป้าหมายของพรรคในการเลือกสรรคือให้ได้เพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคให้มากขึ้น ในขณะที่นายกรีช กงเพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม และนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี ได้อธิบายว่า พรรคความหวังใหม่มีเป้าหมายที่จะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาเพิ่มมากขึ้น ควบคู่ไปกับการได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีคุณภาพและมีอุดมการณ์*

ดังนั้นจะเห็นว่าพรรคความหวังใหม่ได้มีเป้าหมายที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม และนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี ได้อธิบายว่า พรรคความหวังใหม่มีเป้าหมายที่จะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาเพิ่มมากขึ้น ควบคู่ไปกับการได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพและมีอุดมการณ์

ดังนั้นจะเห็นว่าพรรคความหวังใหม่ได้มีเป้าหมายที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเลือกสรรผู้สมัครที่มีความเหมาะสมและมีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งให้มากที่สุด

¹¹ สัมภาษณ์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข, 20 ธันวาคม 2537.

¹² สัมภาษณ์ อารีเพ็ญ อุตรสินธุ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนราธิวาส 20 ธันวาคม 2537.

*สรุปความจากแบบสอบถามนายกรีช กงเพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม และ นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี.

สำหรับในเรื่องของกระบวนการสรรหาผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่นั้น นายแพทย์ ประสงค์ บูรณพงศ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครพนม และเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ขณะนั้น ได้กล่าวถึงกลไกของการสรรหาผู้สมัครของพรรคว่า "เริ่มต้นเรามีคณะกรรมการเพื่อสรรหาผู้สมัครของพรรค ซึ่งได้รับการอนุมัติโดยหัวหน้าพรรค ซึ่งมีการประชุมกันในรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อหาเป้าหมายในการเลือกคนในแต่ละจังหวัด ซึ่งในที่ประชุมเราก็ได้ข้อสรุปว่า เราควรจะส่งแค่ไหน"

ส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่นั้น นายแพทย์ ประสงค์ บูรณพงศ์ กล่าวว่า

...คณะกรรมการสรรหา จะประกอบด้วยท่านเลขาธิการพรรคเป็นประธาน ผมเป็นเลขานุการคือผู้ดำเนินการทั้งหมด ส่วนกรรมการอื่น ๆ เป็นผู้อาวุโสของพรรคเช่น รองหัวหน้าพรรค และตั้งคนสำคัญของพรรคในแต่ละภาคตามสัดส่วนไปเลย เช่น ภาคเหนือก็มี 2 คน ภาคใต้ 2 คน ภาคกลาง 2 คน ภาคอีสาน 4 คน เป็นต้น โดยตามโควตาของจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ...

ซึ่งจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรค จะประกอบด้วยบุคคลสำคัญของพรรค โดยจะเสนอชื่อผู้ที่พรรคเห็นว่ามีความเหมาะสมหรือมีโอกาสความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับการเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอไปยังคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อพิจารณาต่อไป

นอกจากนี้ พรรคความหวังใหม่ ยังมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งคือคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งประจำภาคของพรรค ซึ่งจะทำหน้าที่วางแผนและดำเนินการเลือกตั้งในแต่ละภาคของพรรค

ตามระเบียบข้อบังคับพรรคความหวังใหม่ในปี พ.ศ. 2534 ได้กำหนดวิธีการคัดเลือกผู้สมัครของพรรค ไว้ในข้อ 26 ว่าให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งประจำภาคขึ้นมาคณะหนึ่งตามจำนวนที่เห็นสมควรเพื่อให้ทำหน้าที่

1. คัดเลือกบุคคลที่จะส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณา
2. วางแผนและดำเนินการเลือกตั้งในภาคนั้น ๆ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ

ในข้อ 63 ได้กำหนดให้คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาตัดสินชี้ขาดว่า จะคัดเลือกผู้ใดลงสมัคร ซึ่งในการนี้คณะกรรมการอาจจะพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่ภาคมิได้เสนอชื่อมาก็ได้

จะเห็นว่า พรรคความหวังใหม่ได้มีกลไกในการสรรหาผู้สมัครของพรรค โดยมีการจัดตั้ง คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งประจำภาคขึ้นมา เพื่อดูแลอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้ง ซึ่งนอกจากนี้แล้วยังทำหน้าที่ในการสรรหาผู้สมัครของพรรคอีกด้วย ซึ่งนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ได้อธิบายถึงการสรรหาผู้สมัครของพรรคว่า¹³ จะมีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ตั้งขึ้นมาเพื่อ สรรหาผู้สมัครโดยจะแยกเป็นภาค เพื่อสรรหาและเสนอให้คณะกรรมการบริหารของพรรค พิจารณาต่อไป”

นอกจากนี้แล้ว สาขาของพรรคยังมีส่วนสำคัญในการเลือกสรรผู้สมัครและช่วยดูแลการ เลือกตั้งของพรรคให้มีความเรียบร้อยด้วย ทั้งนี้จากข้อบังคับพรรค พ.ศ. 2534 ก็ได้ระบุบทบาท หน้าที่ของสาขาพรรคในเรื่องนี้ไว้ชัดเจน ในข้อ 46 ที่ได้กำหนดว่า ให้คณะกรรมการบริหาร สาขา พรรคมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ขยายจำนวนสมาชิกพรรคในเขตพื้นที่ของสาขาโดยต่อเนื่อง
2. ให้การศึกษาอบรมทางการเมืองและการอบรมอื่น ๆ ตามอุดมการณ์และแนวนโยบาย ของพรรคแก่สมาชิก
3. เผยแพร่อุดมการณ์ แนวนโยบาย และกิจกรรมของพรรคแก่ประชาชน
4. รณรงค์ช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้งของพรรคให้ได้รับการเลือกตั้ง
5. ดำเนินการร่วมกับมวลชนในท้องถิ่น และดำเนินโครงการเศรษฐกิจตามที่พรรค แนะนำ หรือที่พรรคเห็นชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ของประชาชน ในท้องถิ่น
6. บริหารกิจการภายในของพรรค
7. เสนอชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับต่อหัวหน้าพรรค
8. จัดทำแผนงาน แผนงบประมาณ และแผนจัดหาทุน เสนอต่อหัวหน้าพรรคเพื่อให้ ความเห็นชอบ
9. สนับสนุนบุคคลที่พรรคส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

สาขาพรรคของพรรคความหวังใหม่ จึงมีบทบาทในการเลือกตั้ง คือทำหน้าที่ในการ ควบคุมและอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครของพรรคในเขตพื้นที่เลือกตั้งต่าง ๆ และทำหน้าที่ในการสรรหาผู้สมัครเพื่อเสนอชื่อมายังคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่ง พล. อ. ปัญญา สิงห์ศักดิ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา) ได้อธิบายว่าในความเป็นจริง ในการสรรหาผู้สมัครของพรรคนั้น แม้ว่าจะมีคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรคอยู่แล้ว แต่

¹³ สัมภาษณ์ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา, 20 ธันวาคม 2537.

คณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งก็ทำหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลเพื่อเสนอให้คณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณาด้วย นอกจากนี้แล้ว ในการทาบทามผู้สมัครของพรรคนั้น ก็มีผู้สมัครบางคนที่ได้รับการทาบทามจากสาขาพรรค และผู้สมัครบางคนได้รับการติดต่อทาบทามจากสมาชิกพรรคอาวุโสในพื้นที่¹⁴

อย่างไรก็ตาม ในการทาบทามผู้สมัคร หรือการเสนอชื่อผู้สมัครมาทางสาขาพรรคก็อาจมีปัญหาบางประการ โดยเฉพาะบุคคลที่เสนอชื่อจากสาขาอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากกรรมการบริหารพรรค หรืออาจจะไม่ได้บุคคลที่มีความเหมาะสมอย่างที่พรรคต้องการก็เป็นได้ ทั้งนี้เมื่อ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ได้กล่าวถึงปัญหาการสรรหาผู้สมัครจากสาขาพรรคว่า¹⁵

...จริง ๆ แล้ว พรรคความหวังใหม่ เป็นพรรคที่มีสมาชิกมากที่สุด แต่ในทางปฏิบัติแล้ว สมาชิกเหล่านั้นขาดการจัดตั้งองค์กร ดังนั้นก็มีหลายครั้งที่เกิดปัญหาขึ้น ในบางจังหวัดนี้ คนที่อยากลงสมัครเขาก็ไปดำเนินการเอง อาจตั้งศูนย์ประสานหรือสาขาพรรคขึ้นมา หลายพรรคก็มีปัญหาเช่นนี้ คือคนที่เป็นประธานสาขาพรรคคิดว่าตัวเองจะได้รับการสนับสนุน แต่เมื่อพรรคไปตรวจสอบดูแล้ว คนที่เป็นประธานสาขาพรรคนี้ จะเขียนหนูนตัวเองไปหมด จึงเป็นปัญหาขึ้นมา เพราะการตั้งสาขาพรรคนั้น ไม่ได้เป็นไปตามกลไกที่เราอยากให้เป็นแต่กลายเป็นว่าการเป็นการตั้งสาขาพรรคขึ้นมา เพื่อที่จะมาอ้างว่าผมมีมวลชนสนับสนุนนะ...

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พรรคการเมืองมีหน้าที่สำคัญในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อความสามารถในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองจึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคให้เข้าไปมีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรให้มากขึ้น

พรรคการเมืองจะให้ความสำคัญกับเป้าหมายของการเลือกตั้ง คือการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง กล่าวคือ พรรคการเมืองต้องการให้สมาชิกพรรคที่ลงสมัครรับเลือกตั้งให้ได้รับการเลือกตั้งจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ดังนั้นการพิจารณาเลือกสรรหาผู้สมัครของพรรคจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการกลั่นกรองบุคคลที่มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถ ให้เข้ามาสู่ระบบการเมืองหรือให้เข้าทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนอย่างพรรคการเมือง

¹⁴สัมภาษณ์ พลเอกปัญญา สิงห์ศักดิ์ดา, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา, 20 ธันวาคม 2537.

¹⁵สัมภาษณ์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข, 20 ธันวาคม 2537.

ที่ต้องการแล้ว การพิจารณาเลือกสรรผู้สมัครของพรรคการเมืองยังเป็นการช่วยแสวงหาบุคคลที่มีโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งด้วย ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองใดมีกลไกในการสรรหาผู้สมัครที่ดีแล้ว พรรคการเมืองนั้นย่อมมีความได้เปรียบที่จะสามารถกำหนดผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง หรือเป็นผู้ที่มีฐานคะแนนนิยมสูง ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคตนได้

นอกจากนี้แล้ว การสรรหาหรือเลือกสรรตัวแทน เพื่อส่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ด้วยเหตุที่ผู้ที่จะมาเป็นตัวแทนหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน มีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบสูงเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเลือกสรรผู้ที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งนี้อย่างเหมาะสมและรัดกุม หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้สมัครของคณะผู้บริหารพรรคที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องมีการศึกษาว่าในแต่ละพรรคการเมืองนั้น มีหลักเกณฑ์ และแนวความคิดอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผู้สมัครของพรรคที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนของประชาชน และที่สำคัญคือทำอย่างไรจึงจะได้ผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจำนวนมากที่สุดเท่าที่พรรคพึงทำได้

ในสภาพการเมืองไทยนั้น พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทยยังมีความสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่งกับวัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทย ที่ยังคงยึดถือกับระบบเจ้านาย-ลูกน้อง และให้ความสำคัญกับตัวบุคคลเป็นหลัก การพิจารณาเลือกผู้แทนของคนไทยยังให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่านโยบายของพรรค ทำให้ความสำคัญของตัวผู้สมัครเองมีสูงมาก ซึ่งในที่นี้คุณสมบัติส่วนตัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง การเลือกสรรผู้สมัครของพรรคการเมืองไทยจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาคูณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเป็นประเด็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งของประเทศไทยที่มีการรณรงค์หาเสียงที่ต้องใช้วิธีการต่าง ๆ มากมาย และต้องมีการเตรียมกลุ่มหัวคะแนนของตน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงที่แน่นอนของตน ผู้สมัครจึงต้องมีความพร้อมทางการเงินอย่างดียิ่ง เพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันสูงจากผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมใกล้เคียงกัน การทุ่มเทใช้จ่ายเงินทองในการเลือกตั้งก็มีมากขึ้น

ความจำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผลต่อการเลือกสรรผู้สมัคร ที่ทำให้พรรคการเมืองไทยโดยทั่วไปจำเป็นต้องหาบุคคลที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งที่มีความพร้อมทางการเงิน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้กล่าวถึงปัญหาในการเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ประการหนึ่งว่า "พรรคมีเงินทุนสนับสนุนผู้สมัครค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องเตรียมผู้สมัครที่มีความพร้อมทางการเงินด้วย"

ความพร้อมทางการเงินของผู้สมัคร หรือการพิจารณาผู้สมัครจากฐานะทางเศรษฐกิจ จึงเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์

ในส่วน of พรรคความหวังใหม่นั้น การเลือกสรรผู้สมัครโดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สมัครก็เป็นเรื่องสำคัญ ไม่แตกต่างไปจากพรรคการเมืองอื่น ๆ โดยทั่วไป ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ได้อธิบายถึงความสำคัญของผู้สมัครที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี หรือมีความพร้อมทางฐานะการเงินว่า

...ทางพรรคก็ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีความพร้อม ทางการเงินในการเลือกตั้ง เพราะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งค่อนข้างสูงมาก จำเป็นต้องใช้เงินใช้ทอง คือผู้สมัครต้องมีความพร้อมพอสมควรนะ ลงให้พรรคช่วยเหลือทั้งหมดก็เป็นไปไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี เราก็ไม่ได้เน้นที่ความร่ำรวยของบุคคลนั้นมากนักเกินไป เราต้องมองที่คุณธรรม ความสามารถของคน ๆ นั้นด้วย...

กล่าวถึงนัยสำคัญของการเลือกสรรผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่นั้น นอกจากที่พรรคต้องการที่จะได้คนมีความสามารถ มีความรู้ และประสบการณ์ทางการเมืองที่ดีแล้ว แต่ด้วยความจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคจะต้องได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าสภาให้ได้มากที่สุด หลักเกณฑ์ประการสำคัญประการหนึ่งของพรรคในการพิจารณาผู้สมัคร จึงเน้นไปที่ลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจที่จะต้องมีความพร้อมในการเลือกตั้งพอสมควร

พรรคความหวังใหม่ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผู้สมัครไว้หลายประการ ทั้งนี้ นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสรรหาผู้สมัครของพรรค ได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผู้สมัครของพรรคว่า*

...ในการพิจารณาผู้สมัครของพรรคนั้น พรรคจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิมของพรรค คือเราจะไม่ทอดทิ้งเขา เราจะเอาทุกคน ยกเว้นบางคนที่มีเจตนาจะไม่อยู่พรรคเดิม ก็ไม่ว่าอะไรกัน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่พรรคอื่น ที่มีประวัติ พฤติกรรมที่ดี บางคนเป็นนักการเมืองจะเก่งขนาดไหนเป็นที่ 1 ของจังหวัด ได้คะแนนสูงๆ แต่ถ้ามีพฤติกรรม ประวัติไม่ดี เราก็ไม่ต้องการ เราถือว่า คนที่เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นคนเก่งบวกดี ไม่ใช่คนเก่งบวกไม่ดี ในส่วนของการทาบทามนั้น เขาจะติดต่อมาประการหนึ่งและ

*สัมภาษณ์ นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์, กรรมการบริหารพรรค, 20 ธันวาคม 2537.

ประการที่สอง เราทาบตามไปแล้วก็จะนำมาพิจารณาในที่ประชุมนอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าของพรรคที่มีประวัติ คะแนนดี ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด เช่นต้องการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน แต่คนนี้ได้ที 3 หรือต้องการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน แต่ได้ที 4 และคะแนนห่างกันไม่มากนัก พิจารณาคณะที่มีชื่อเสียงทางด้านวิชาการ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เอามาพิจารณาเป็นผู้ที่จะสมัครเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ โดยเราใช้สปีชสภาพ โดยสมาชิกพรรคของเรา โดย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าที่ใกล้เคียงกัน ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ในจังหวัดนั้น และจังหวัดใกล้เคียงเป็นสิ่งสำคัญ...

จากการอธิบายของนายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์ กรรมการบริหารพรรคความหวังใหม่ และเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครของพรรคนั้น ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่ว่า พรรคได้ให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่า ทั้งของพรรคความหวังใหม่เอง และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าจากพรรคอื่นค่อนข้างมาก โดยจะจัดลำดับความสำคัญอยู่ในอันดับแรก ซึ่งนายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ที่กล่าวในลักษณะเดียวกันว่าในการพิจารณาผู้สมัครของพรรคนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าของพรรคเป็นอย่างมากในการตัดสินใจคัดเลือกลงในเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่า จะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันค่อนข้างดีอยู่แล้วในพื้นที่นั้น ซึ่งจะมีโอกาสมากที่จะได้รับการเลือกตั้ง นอกจากนี้นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ ยังได้กล่าวเสริมถึงความสำคัญ ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่าว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาวุโสของพรรคบางคนอาจจะให้ความช่วยเหลือผู้สมัครรายอื่นด้วย เป็นกลุ่มผู้สมัครเดียวกัน ที่จำเป็นต้องมีการช่วยเหลือกัน"

ดร.พา อักษรเสื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า "ในทีมเลือกตั้งของเรา ต้องมีการเสนอชื่อผู้ที่จะมาร่วมทีมกับเรานะ ผมนี้แหละเสนอไป ก็มีหลายคนอยากมาร่วมมาก เช่น อาจารย์ปรีดา บุญเพลิง เคยลงแต่ไม่ได้ เพราะความพร้อมในการที่จะมาลงกับเรา เขาก็ไม่มี"

ในสภาพการเมืองไทย ในเรื่องพฤติกรรมการเมืองที่เป็นแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ (patron - client relation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งจะนำไปสู่มิตรภาพส่วนบุคคลต่อกัน โดยที่ผู้ที่มีสถานะภาพที่สูงกว่า (อุปถัมภ์) จะใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการจัดหา ป้องกันผลประโยชน์ หรือทั้งสองอย่างให้กับผู้ที่มีสถานะภาพต่ำกว่า (ผู้ใต้อุปถัมภ์) ซึ่งหมายความว่า ผู้สมัครที่สามารถกุมอยู่ในภาคหรือเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับอาวุโสที่กุมอยู่ในพื้นที่นั้น จะมีลูกน้องหรือผู้สมัครในสังกัดตน ที่สรรหาในการลงเลือกตั้งในเขตพื้นที่เลือกตั้ง ซึ่งทางพรรคจะสนับสนุน และให้

ความสำคัญกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอ่าวุโส นั้นมาก เพราะเชื่อว่าจะสามารถทำให้จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพิ่มมากขึ้น

การพิจารณาคัดเลือกผู้สมัคร จึงต้องให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางการเมืองของผู้สมัครด้วย ทั้งโดยการพิจารณาบุคคลที่เคยเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่า และของพรรคอื่น ที่อาจจะมีการโยกย้ายพรรคกันในขณะนี้ ซึ่งจะรวมไปถึงการพิจารณาบุคคลที่มีประสบการณ์ทางการเมืองอื่น ๆ ด้วย เช่น เป็นนักการเมืองท้องถิ่น

ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ได้อธิบายถึงการพิจารณาประสบการณ์ทางการเมืองของผู้สมัครว่า

...ในเรื่องประสบการณ์ทางการเมืองก็ต้องพิจารณาด้วย คือจะพิจารณา
รวม ๆ กันไป จะดูประวัติ ประสบการณ์ทางการเมือง

ในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจ เราก็ดู แต่ไม่ดูเพียงอย่างเดียวคือจะดู
ข้อมูลอื่นประกอบด้วย อย่างน้อยเขาก็สามารถช่วยตัวเองได้...

ในส่วนของหลักเกณฑ์การพิจารณานั้น ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ก็ได้อธิบายในลักษณะเดียวกันกับ นายแพทย์ประสงค์ บุรณพงศ์ ซึ่งระบุว่า

"ข้อแรก จะเอา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นสุดท้ายเป็นหลัก อย่างคราว
ที่แล้วก็เอาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่ยุบสภาเป็นหลัก ข้อสอง ก็จะต้อง
ดูสมัครรายอื่นที่ยื่นเข้ามา ซึ่งเราจะดูประวัติของเขาว่าเคยได้รับเลือกตั้งมา
ก่อนหรือเปล่า ถ้าเคยก็ดูว่ากี่ครั้ง หรือถ้าไม่เคยมาก่อนก็ดูคะแนนเขาที่ได้"

สรุป

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า พรรคความหวังใหม่ได้ถือกำเนิดขึ้นก่อนการ จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองที่เป็นทางการ หลังจากการจดเป็นพรรคการเมืองแล้ว พรรคความหวังใหม่ได้พยายามที่จะสรรสร้างพรรคตามแนวอุดมการณ์และนโยบายของพรรคอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานทางการเมืองมักจะเต็มไปด้วยอุปสรรคนานัปการ เมื่ออย่าง ก้าวเข้าเข้าสู่การเลือกตั้ง พรรคความหวังใหม่ก็เป็นเช่นพรรคการเมืองอื่น ๆ จำนวนมาก ที่ต้อง ประสบกับปัญหาด้านการการนำนโยบายไปสู่โปรแกรมการเมืองภาคปฏิบัติ การบริหารพรรคใน โลกแห่งความเป็นจริง การเลือกสรร (recruitment) บุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ของพรรค โดยเฉพาะการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เป็นปัญหายิ่งยวดว่า จะเลือก "คนดี" ที่เปรียบเสมือน "ขุนพลพรรค" แต่เสี่ยงต่อการที่จะไม่ได้รับการเลือกตั้ง หรือจะ เลือกเอา "ผู้สมัครอาชีพ" ที่อาจจะมมีปัญหาบางประการในด้านภูมิหลัง แต่มีศักยภาพในการที่จะ ได้รับการเลือกตั้งสูง รวมทั้งการรวบรวมทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงพรรคให้สามารถดำเนินงานไป ได้อย่างราบรื่น.